

**МЕХАНИЗАЦИЯ И АВТОМАТИЗАЦИЯ
ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ
В БИБЛИОТЕКАХ РСФСР**

Сборник научных трудов

Mehanizacija i avtomatizacija tehnologicseszkih processzov v bibliotekah RSZFSZR. Szbornik naucsnuh trudov. Leningrad, Goszudarsztvennaja publicsznaja biblioteka im. Szaltükova-Scsedrina, 1979. 71 p.

A technológiai folyamatok gépesítése és automatizálása az OSZSZK könyvtáraiban

A kiadványban szereplő tanulmányok a korszerű technikai eszközök könyvtári alkalmazásának lehetőségét és kísérleti alkalmazásuk tapasztalatait tárgyalják.

Elsőként a drótkötél szállítoszalag alkalmazásával foglalkozik, amely a leningrádi Állami Könyvtárban az olvasói kérélapoknak a raktárba, ill. a kért irodalomnak a raktárból a kiadási helyre történő szállítását biztosítja. Az említett szállítási rendszert kísérletképpen az orosz nyelvű folyóiratállományra vezették be. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az olvasók kiszolgálásának ideje jelentősen lerövidült, ugyanakkor csökkent a könyvtári dolgozók fizikai megterhelése. A második cikk olyan csőposta bemutatásával foglalkozik, amely megoldásában bizonyos újításokat tartalmaz.

A következőkben az íróautomatáknak a könyvtár különböző munkaterületein történő alkalmazásáról esik szó. Az egyik ilyen terület a periodikus kiadványok központi nyomtatott katalógusának vezetése és kiegészítése. Az íróautomata nem csupán a szisztematikus rész és az alfabetikus mutató automatikus kiírására használható, hanem a katalógus kiegészítésében részt vevő könyvtárak listázására is. A DARO 1415 típusú íróautomata adathordozója lyukszalagkártya, amely számos előnnyel rendelkezik. Az egyszer már elkészített eredeti kézirat minta válogatható és többszörösen kiíratható. A számítások azt mutatják, hogy pl. a külföldi periodikumok katalógusának új kiadása során a fenti módszer alkalmazása esetén a megtakarított idő 450 munkaórát tesz ki, nem számítva az újragépelés kiküszöbölése révén nyert időt.

Az íróautomata alkalmazható a könyvtárak nemzetközi cseréjével kapcsolatos dokumentációra. Ennek lényege az, hogy a külföldi cserealapba kerülő könyvek helyrajzi kartonjait nem írógéppel, hanem íróautomatával gépelik, és így az alapvető adatokat a leírással egyidejűleg lyukszalagra is rögzítik, amely a lyukkártyák automatikus kinyomtatására szolgál. Minden lyukszalagkártya sorszámot kap. A lyukszalagkártya száma megfelel a cserealapba került címek számával. A lyukkártyákat a regisztrációs szám szerint kartotékba rendezik, amelyből a könyvtári dolgozó kikeresheti a szükséges kártyákat,

és az olvasó berendezésbe helyezvén azokat, automatikusan kinyomtathatja a könyvcseréhez szükséges adatokat. A külföldi partnerek címét szintén lyukszalagkártyára viszik és a kártyákat kartotékba rendezik, így lehetővé válik az automatikus címzés is.

Hasonló elven oldották meg a leningrádi könyvtár hivatali levelezésének racionalizálását az íróautomata segítségével. Ebben a technológiai folyamatban azonban, nemcsak a címzést automatizálták, hanem az egyes orosz vagy idegen nyelvű szövegrészek kiíratását is. A levél megírása mindössze az egyes szövegrészek összeszerkesztéséből, ill. az aktuális adatok kiegészítéséből áll.

Figyelemre méltó az a tanulmány, amely a Szovjetunió akadémiai könyvtárai automatizált könyvtári-információs rendszerének tervével foglalkozik. A rendszer fő célja a hatékony működés fokozása a könyvtári információs folyamatok tökéletesítése és a korszerű információ-feldolgozási eszközök széleskörű alkalmazása révén. Az automatizált rendszerben a következő szolgáltatásokat tervezik:

- az akadémiai könyvtárak állományára vonatkozó kiadványok,
- SDI szolgáltatás,
- „kérdés-válasz” üzemmódú szolgáltatás,
- könyvtárközi kölcsönzés,
- másolatszolgálat,
- tematikus bibliográfiai kiadványok.

Az automatizált rendszer két ütemben valósul meg. Az elsőben (1980–85) a könyvtári feldolgozás, az információs kiadványok és az információs szolgálat alrendszereit, a másodikban (1986–90) az állománygyarapítás, a könyvtári kiszolgálás és az irányítás alrendszereit építik ki.

A kötet zárótanulmánya a fényszedési eljárás perspektivikus alkalmazását tárgyalja a tudományos nagykönyvtárak kiadói tevékenységének automatizálása érdekében.

RÓNAI IVÁN